

N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 11 maj 1902, kl. 2 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner
angående tillsynen öfver tryckta skrifers offentliggörande.*

Till konstitutionsutskottet hafva hänvisats två inom Andra Kammaren af herr *A. Hedin* i Stockholm väckta motioner, n:is 188 och 193, den sistnämnda innefattande tillägg till motionen n:o 188, deruti motionären dels till konstitutionsutskottets öfvervägande hemställt, huruvida nu gällande bestämmelser om åliggandet att »vaka öfver skrifers *allmängörande*» borde fullständigas, dels anhållit, att konstitutionsutskottet ville för kamrarne framlägga förslag till skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition med förslag till lag, innefattande instruktion för chefens för justitiedepartementet ombud.

Motionären har i sin motion n:o 188 till en början med ett exempel sökt påvisa, huruledes s. k. affärstryck enligt den gängse uppfattningen icke är underkastadt de för tryckta skrifter i allmänhet i tryckfrihetsförordningen meddelade bestämmelser om skyldighet att derå utsätta tryckningsort och årtal samt att aflemna exemplar deraf till chefen för justitiedepartementet eller hans ombud äfvensom till de tre offentliga biblioteken. »Om man» — fortsätter motionären — »söker att göra sig reda för de faktorer, som samverkat till den rådande, redan nu betänkliga och —

såsom här nedan skall visas — eventuelt mycket vådliga laglösheten, så finner man väl, *att* undantaget för »notifikationer och sorgbref, formulärer, betingningssedlar med mera af dylik beskaffenhet» från hvad i 1 § 10:o »om namns och orts» (och årtals?) utsättande förordnas» torde hafva bidragit till den föreställningen, att härunder innefattades undantag äfven från föreskrifterna i 1 § 11:o och 4 § 2:o om aflemnande af exemplar till chefen för justitiedepartementet och hans ombud samt till tre offentliga bibliotek, *att* det trots orden »med mera af dylik beskaffenhet», för en god vilja ej svårfattliga undantaget i 1 § 10:o med ett förvånande godtycke utvidgats till den alldeles obestämda och således mycket vidtomfattande kategorien »affärstryck», ett för lagen alldeles okänt begrepp, *att* s. k. »accidenstryckerier», som sägas befatta sig blott med sådant tryck (»affärstryck»), åt hvilket man hopdiktat de tvenne nyssnämnda friheterna, af hvilka den ena alls icke existerar och den andra existerar blott med hänsyn till »notifikationer» etc., anses — ej blott af yrkesutöfvarne — stå helt och hållet utanför de för »boktryckerier» gällande särskilda bestämmelser och vara underkastade blott den allmänna näringsfrihetslagstiftningen; men *att* en kombination af alla dessa ur luften gripna antaganden uppenbarligen ej skulle kunnat leda till det nuvarande laglöshetstillståndet, derest ej de, som hafva det nämnda öfvervakandet till embetsåliggande, försummat detta vare sig af oförstånd och okunnighet eller likgiltighet.» Slutligen har motionären framhållit de farliga verkningar, som kunna uppkomma i följd af den lagstridiga uppfattningen derom, att s. k. affärstryck och accidenstryckerier icke vore underkastade tryckfrihetsförordningens bestämmelser. Derigenom skulle en otillbörlig konkurrensreklam kunna främjas samt spridandet af dålig och rent af brottslig litteratur ökas, hvarjemte fara föreläge, att i andra länder förbjudna skrifter skulle här i landet kunna i stor omfattning utgifvas och länge obemärkt spridas.

I afseende å hvad motionären i sina motioner i öfrigt anfört, tillåter sig utskottet hänvisa till dessa.

Någon skilnad mellan olika slag af boktryckerier finnes icke i nu gällande tryckfrihetsförordning uppdragen. För samtliga boktryckerier gäller alltså tryckfrihetsförordningens föreskrift derom, att boktryckeri ej får anläggas annorstädes än i stad eller inom ett afstånd derifrån af högst en half mil eller i köping, äfvensom att boktryckeri skall inom viss tid och på visst sätt anmälas. Emellertid har med närings- och affärslifvets utveckling följt ett behof att på landsbygden, särskildt på större handelsplatser,

i större industricentra med flera platser, kunna få vissa mindre tryckalster utan större tidsutdrägt utförda; och detta har ledt dertill, att ett afsevärdt antal tryckerier, ursprungligen afsedda för småtryck af s. k. affärstrycks beskaffenhet, anlagts på orter, der enligt tryckfrihetsförordningens bestämmelser inrättande af boktryckeri icke är tillåtet. Sådana på landsbygden befintliga tryckerier, hvilka helt visst icke heller blifvit hos vederbörande myndighet anmälda, torde enligt utskottets åsigt näppeligen kunna betraktas såsom lagligen tillkomna.

Utskottet måste derjemte finna den af motionären påpekade omständigheten, att dylika tryckerier i de flesta fall faktiskt kommit att undandragas den kontroll öfver de från tryckerier i allmänhet utgående skrifter, hvilken ligger särskildt i föreskriften om aflemnande af ett tryckt exemplar till chefen för justitiedepartementet eller hans ombud, vara af beskaffenhet att kunna medföra betänkliga vådor. Ty helt naturligt kunna till följd af denna brist på tillsyn och kontroll från dessa s. k. accidenstryckerier lätteligen utgifvas tryckalster af sådant innehåll, att deras spridande bland allmänheten kan verka i hög grad skadligt i en eller annan riktning. Så kunna exempelvis från dessa tryckerier utgifvas och med lätthet spridas osedlig litteratur, agitatoriska proklamationer och politiskt farliga skrifter, och derjemte kan dessa tryckeriers verksamhet lätt nog medföra kränkningar af den litterära eganderätten. Denna fara måste anses så mycket betänkligare, som dessa accidenstryckerier icke blott betydligt tillväxt i antal — detta har längesedan öfverskridit 50 — utan äfven i många fall utvidgats till en sådan omfattning, att i dem en tryckeriverksamhet möjliggöres, som ingalunda är inskränkt till s. k. affärstryck. Men å andra sidan kan utskottet icke se bort ifrån, att ett verkligt behof af accidenstryckerier för merkantilt småtryck mångenstädes å landsbygden kan förefinnas. Det synes under sådana förhållanden utskottet nödigt, att dels åt sådana mindre tryckerier gifves laga erkännande, hvori deras verksamhetsområde jemväl kan noga bestämmas och begränsas till tryckande af blanketter, affischer, priskuranter, visitkort o. d., dels ock med afseende å dem lagstadgas tillsyn och kontroll samt ansvar för bristande iakttagande af ordningsföreskrifter och för missbruk af tryckfriheten. Det nu påpekade behovet af tillsyn och kontroll öfver accidenstryckerierna förefinnes emellertid enligt utskottets mening icke blott med afseende å landsbygdens tryckerier, utan äfven med hänsyn till de accidenstryckerier, som till äfventyrs äro verksamma i städer utan att såsom boktryckerier anses.

Skulle i öfverensstämmelse med utskottets nu gjorda uttalanden tryckfrihetsförordningens stadganden om boktryckerier och om tillsynen öfver tryckta skrifter offentliggörande blifva reviderade, så torde deraf följa, att jemväl instruktionen för justitieministerns ombud i orterna granskas och kompletteras, utan att Riksdagen behöfver att derom göra någon erinran.

På grund af hvad här ofvan blifvit anfördt får utskottet, med anledning af herr Hedins ifrågavarande motioner, hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta öfverse och granska tryckfrihetsförordningens föreskrifter om boktryckerier och om tillsynen öfver tryckta skrifter offentliggörande i syfte att genom dessa föreskrifter jemväl kontrollen öfver s. k. accidenstryckeriers verksamhet kunde blifva nöjaktigt ordnad, samt sådana å landsbygden befintliga tryckeriers rättsliga ställning blefve bestämd.

Stockholm den 10 maj 1902.

På utskottets vägnar:

HUGO BLOMBERG.

Herrar *Trygger* och *Pettersson* hafva begärt få här antecknad, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.

Herr *Liljeholm* har anhållit om anteckning å utlåtandet derom, att han ej deltagit i ärendets afgörande.